

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет психології, політології та соціології

Кафедра психології

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

КРУГЛОГО СТОЛУ

«СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Присвячено Міжнародному дню толерантності

15 листопада 2024 року

Видавництво
«Юридика», 2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, перший проректор Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

Цільмак Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Геращенко Олександр Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гурін Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Джежик Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Самара Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов Вячеслав Абдуллайович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Юлія Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори.

С 916 Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів Круглого столу присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.) / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 160 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

ISBN 978-617-8182-85-4

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.29134>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Круглого столу «Сучасна юридична психологія: виклики та перспективи» присвяченого Міжнародному дню толерантності (м. Одеса, 15 листопада 2024 р.).

УДК 159.98:340(049.2)

DOI:

Ташматов Вячеслав Абдуллайович,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології,

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-3786-9004>

Папінян Вікторія Валентинівна,

асистент кафедри психології,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7936-8734>

Атанасова Кароліна Костянтинівна,

здобувач факультету психології політології та соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВПЛИВ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ

Вивчення психічного здоров'я професіоналів екстремального профілю з'являється присвячено ряд наукових робіт, а саме: психічне здоров'я військових авіаторів; формування у фахівців пожежної охорони емоційної стійкості перед більш інтенсивними стресовими факторами; емоційна стійкість працівників органів внутрішніх справ (З. Р. Шайхлісламов); психічна допомога військовослужбовцям (Є. М. Потапчук, 2004); поганий психічний стан і реакції працівників підрозділів МНС України (С. М. Миронець, 2007); регулювання психічної напруги пілотів під час наземної льотної підготовки (Д. П. Приходько, 2010); психологічні умови формування мотивації здоров'я у керівників органів внутрішніх справ (Д. М. Супрун, 2011); вплив умов соціальної ізоляції на психічне здоров'я курсантів прикордонних навчальних центрів (Т. В. Вербанова, 2012); соціально-психологічні фактори захисту психологічного здоров'я працівників МНС (Н. О. Світлична, 2013); Психологічна профілактика професійного вигорання у військовослужбовців Державної прикордонної служби України (О. М. Хайрулін, 2013); психологічні особливості емоційної стійкості рятувальників.

Термінологічний словник екстремальної та кризової психології визначає критерії психічного здоров'я як: збіг суб'єктивних образів з об'єктами, відображеними в дійсності, а характер реакції – зовнішніми подразниками, змістом

життєвих подій; відповідний віку рівень інтелекту в емоційній, інтелектуальній та когнітивній сферах людини; адаптація в мікросоціальних відносинах; контролюючи поведінку, розумно плануючи життєві цілі та підтримуючи дії для їх досягнення [9], маючи на увазі аспекти психічного здоров'я працівників більш важкого профілю, Н. збереження цілісності, регулювання емоційної та когнітивної сфер, а також функціонування в стресових та екстремальних умовах [1].

Ф. С. Пекарський каже, що критеріями психічного здоров'я правоохоронця є: повноцінна працездатність, професійно розвинутий і усвідомлюючи себе сучасною людиною відповідно до соціальних вимог обраної ним професії; має відчуття стабільності та тотожності своїх переживань у подібних обставинах і ситуаціях; критика власної інтелектуальної діяльності та її результатів; адекватно реагувати на події, що відбуваються у світі, зауваження та критику з боку керівництва, колег та членів родини; керувати індивідуальною поведінкою відповідно до соціальних норм, традицій, законів і настанов агентства; планувати діяльність особистого життя (включаючи професійні завдання) і виконувати їх; здатність змінювати поведінку відповідно до життєвих обставин, обставин, умов професійної діяльності; знання та практичне застосування техніки безпеки та гігієни праці; розуміння особистих настроїв, бажань і мотивів щодо істотних установок на професійний етикет і трудову поведінку; готовність до особистісного зростання та подолання життєвих і професійних стресів; здатність продуктивно працювати, а також вносити вагомий внесок у життя співробітників і своєї родини [3].

Такий вчений як В. А. Шаповал пропонує наступні критерії для цієї професійної групи: розвинена рефлексія; стресостійкість; уміння знаходити особисті ресурси; самосвідомість і здатність справлятися з емоційними проблемами без наслідків для всіх навколо; особиста об'єктивність як чітке уявлення про сильні та слабкі сторони людини Цю точку зору висловлює К. С. Д. Максименко очолює групу дослідників критеріїв психічного здоров'я військово-службовців. Зокрема, дослідники виділяють наступні критерії: розвиток різноманітних емоцій і почуттів, здатність їх контролювати та керувати ними, набуття навичок зменшення

негативного впливу стресорів. Дослідники також зазначають, що військовослужбовця можна вважати психічно здоровим, якщо він є морально зрілим, інтелектуально зрілим, психологічно стійким, соціально адаптованим, володіє військовими навичками, адаптується до військової служби, здатний долати пов'язані з цим психофізичні навантаження.

Вважаємо, що зазначені характеристики також можна розглядати як критерії психічного здоров'я військовослужбовців, однак у більшості наукової літератури можна знайти підхід до встановлення критеріїв психічного здоров'я фахівців, зазначених вище. психічні стани, процеси, поведінка тощо.

Виходячи з теоретичного аналізу проблеми психічного здоров'я працівників шкідливих професій, слід зазначити, що, по-перше, ми намагаємося проаналізувати дослідницькі підходи до встановлення критеріїв психічного здоров'я працівників шкідливих професій., насамперед рятувальників, вивчати їх на цій основі, оскільки існуючі критерії не є задовільними через їхню недостатню теоретичну та методологічну обґрунтованість; по-друге, зазначені критерії є специфічними, за параметрами професійної діяльності конкретних суб'єктів; по-третє, ці критерії постають як набір професійних вимог до фахівців у ризикових сферах; і по-четверте, особливі критерії психічного здоров'я є перешкодою для зайняття посад у сферах зайнятості. Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Військова психологія та педагогіка : інноваційний підхід : підручник : у 2 ч. Ч. 1 / С. Д. Максименка та ін. Київ : НУОУ, 2012. 472 с.
2. Світлична Н. О. Соціально-психологічні чинники збереження психологічного здоров'я працівників МНС : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата психол. наук : 19.00.09. Харків, 2013. 18 с.
3. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, 2006. 536 с.
4. Методологічні та теоретичні проблеми психології : навч. посіб. / М. С. Корольчук та ін. Київ : Ніка-Цент, 2008. 336 с. 235No 4(15)

Ключові слова: екстремальні умови праці, небезпечні професії, продуктивність, психічне здоров'я.

Keywords: extreme working conditions, dangerous occupations, productivity, mental health.

Самара Євгенія Вікторівна МЕДИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛІКУВАННЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ.....	85
Самара Ольга Євгенівна ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ РЕЦИДИВІВ ПОВЕДІНКОВИХ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ	90
Татьянчиков Андрій Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИКИ НА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ «ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ».....	96
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Глухая Анастасія Олександрівна АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....	99
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Мовчан Рената Богданівна ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	104
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Папінян Вікторія Валентинівна Атанасова Кароліна Костянтинівна ВПЛИВ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВ ПРАЦІ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ.....	108
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Пахомова Анастасія Валеріївна ВПЛИВ ДИСТРЕСУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ	111
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Петровчан Діана Михайлівна ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПСИХОЛОГІЇ	115
Третьякова Тетяна Миколаївна ПРАВОСВІДОМІСТЬ, ПРАВО, ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я – СИСТЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ КАТЕГОРІЙ.....	119
Третьак Іраїда Вадимівна МЕТОДИ ІНТЕГРАЦІЇ ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВОЇ ТЕРАПІЇ У ПРОГРАМИ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ГУРТКІВ ДЛЯ ЖІНОК ВІКОМ 30–60 РОКІВ	122